

30 år med, för och i Afrika

Afrikagrupperna är idag en erfaren riksorganisation med verksamhet och personal både i Sverige och i Afrika. Vem kunde ha anat det på 60-talet när några studenter började skriva om Portugals krig i Afrika?

Då fanns det några lokala sydafrikakommittéer som börjat jobba mot apartheidsystemet i Sydafrika, bland annat genom att uppmana svenskarna att köpbojkotta sydafrikansk frukt. Men det fanns även annat i Afrika att uppmärksamma. 1961 började angolansernas organiserade motstånd mot kolonialmakten Portugal, 1963 inleddes den väpnade kampen i Guinea Bissau och 1964 i Moçambique mot samma fiende.

Svenska massmedia skrev dock inte mycket om Portugals krig i Afrika. Därför började sydafrikakommittéerna i Lund och Stockholm att ge ut en stencilerad tidning om krigen och kolonialismen. Detta blev med tiden tidskriften Afrikabulletinen. En studiebok om Afrika kom också till tidigt. Kontakter knöts med befrielseörelserna, Frelimo från Moçambique och PAIGC i Guinea Bissau. Stockholms Afrikagrupp delade länge en liten mörk källarlokal på Malmskillnadsgatan med angolanska MPLA.

1974 bildade de fyra aktiva lokalgrupperna riksorganisationen AGIS, Afrikagrupperna i Sverige, och en källare på Humlegårdsgatan blev det första nationella kansliet. Nu började man jobba med fler befrielseörelser: Zapu och Zanu från Zimbabwe, ANC i Sydafrika och namibiska SWAPO. På allt fler orter drogs mycket aktiva Afrikagrupper igång, som flest var de ett 30-tal. I Stockholm, Uppsala och Linköping bildades körer som sjöng afrikanska sånger på möten och på gator och torg, man spelade gatuteater, sålde Afrikabulletinen, demonstrerade, samlade pengar och hade ganska kul.

Arbete i Afrika

1974 besegrades Portugal och de afrikanska kolonierna blev strax därefter självständiga stater. På begäran av den nya angolanska regeringen gav sig några av medlemmarna iväg som de första solidaritetsarbetarna till Angola. Även Moçambique och Zimbabwe var intresserade av yrkesutbildat folk och det fanns många människor som ville jobba i Afrika. AGIS bildade därför en rekryteringsorganisation, ARO, som 1976 höll sitt första seminarium om solidaritetsarbete, SOS, i Afrika och i Sverige. Sedan dess har en strid ström av svenskar flutit iväg för att jobba i södra Afrika på ganska magra villkor och ibland under jobbiga förhållanden. Sammanlagt har de arbetat cirka 1500 (person-)år i Afrika och i höstas anordnades SOS nr 79.

Mobilisering mot apartheid

1978 bildades ISAK, Isolera Sydafrika Kommittéen, på Afrikagruppernas initiativ. Det var en paraplyorganisation för organisationer medan AGIS främst var till för enskilda medlemmar. Både ANC och Swapo placerade representanter i Sverige och ett nära samarbete inleddes. En följd av detta blev att solidaritetsarbetare även sändes till Swapos flyktingläger Kwanza Sul i Angola och till ANC:s skola Somafco i Tanzania. 1980 och 1984 höll AGIS i stora turnéer runt Norden med ANC:s kulturgrupp Amandla. Det var ett jättejobb både för kontoret och för lokalgrupperna. Amandla bestod av närmare 30 personer med instrument, dekor och kostymer. De gav föreställningar, ibland två om dagen, runt om i nästan hela Sverige. Även svenska artister ställde upp för ANC och

Swapo. Den 21 mars 1981 ordnade vi den första av en lång rad artistgalor. Höjdpunkten var när vi 1990 fyllde Globen för att hylla Nelson Mandela som kommit till Sverige för att hälsa på sin sjukskrivne gamle vän, ANC:s president Oliver Tambo. "Från Kap till Kap" var en europeisk musikstafett som började med en konsert på Nordkap och var tänkt att sluta i Kapstaden. Någonstans efter Holland tröt dock krafterna.

Solidaritetshuset

Från den kackerlackfulla källaren på Humlegårdsgatan flyttade AGIS 1982 till Solidaritetshuset på Söder. Det var ett lyft! Ett helt hus fullt av trevliga organisationer och med sjöutsikt dessutom! (Ja, den är borta nu, förstås.)

Härifrån organiserade AGIS tillsammans med ISAK, svenska FN-förbundet och en rad andra organisationer den stora folkrikdagen mot apartheid 1986. Då fick vi med oss en stor del av folkrörelsesverige i kraven på regeringen att skärpa lagstiftningen mot apartheid och bojkotta Sydafrika. I början av 80-talet inleddes samarbete med Emmaus och Brödet & Fiskarna runt insamlingar av kläder och utrustning för olika yrkesverksamheter, ett samarbete som fick namnet Praktisk Solidaritet. AGIS och rekryteringsorganisationen slogs i början av 90-talet ihop under namnet Afrikagrupperna, AG.

Som en följd av att vi hade folk i Afrika växte projektverksamheten och idag har vi ett 50-tal projekt i fem länder. I 20 år har vi t.ex samarbetat med fem kommuner i norra Moçambique. Stödet har gått från utveckling av lokal handel, via återuppbyggnad av krigsskador till dagens banbrytande stöd till lokal demokrati och utveckling.

Som en av Sidas ramorganisationer måste vi, för att hålla verksamheten igång, varje år samla in cirka fyra miljoner kronor. Arbetet leds från kansliet i samarbete med både lokalgrupper och stödgrupper.

Afrikagrupperna sprider information om södra Afrika på många olika sätt. I flera år anordnades sommarläger för familjer på olika håll i landet, en segelskuta i Stockholms skärgård blev "lägerskola" för ungdomar och resor för aktivister har sedan 70-talet gått till Sydafrika, Namibia och Moçambique. Idag samarbetar vi med Färnebo Folkhögskola där besök i Afrika ingår i kursen och med resebyrån Läs o Res.

På eget förlag har ett 100-tal skrifter och böcker, bland annat tre studieböcker och tio årskrönikor, utgivits och under 40 år har organisationen gett ut en egen tidning. Sedan 1994 heter den Södra Afrika. Bildband och utställningar, särskilt om apartheid, har varit mycket uppskattade. "Den svarta förstaden" turnerade i över två år genom hela Sverige och sågs av flera hundra tusen personer.

Under några år hade vi en butik med afrikanska varor för att praktiskt informera om handelsfrågor och visa på vikten av rättvis handel. Så småningom började även "vanliga" butiker ta in sådana varor och affären är nu nedlagd.

Afrikagrupperna driver opinionsbildning bland den svenska allmänheten och beslutsfattare. Vissa frågor uppmärksammas genom kampanjer, ofta i samarbete med andra organisationer. I våras handlade det om rätten till vatten, under hösten om aids och nästa år tittar vi närmare på möjligheter till utbildning. "Gamla" och nuvarande volontärer samt inbjudna gäster från våra samarbetsorganisationer i Afrika är starka resurser både i kampanjer och i informationsarbetet. Under åren har det blivit en rad stora konferenser och seminarier i en mängd olika ämnen. Ett årligt återkommande forum är tvådagars-seminariet Södra Afrikadagarna som i år hade temat Hiv/aids och jämställdhet.

På 60-70-80-talen var det kamp mot kolonialism och apartheid som gällde. Idag står det bl.a följande i organisationens program:

"Afrikagrupperna vill arbeta för fred, rättvisa och jämställdhet mellan människor oberoende av nations-, ras-, klass- eller könstillhörighet, samt stödja u-ländernas folk i deras strävan efter ekonomisk och social utjämning, ekonomiskt och politiskt oberoende samt en demokratisk samhällsutveckling."

Du kan läsa hela programmet på hemsidan www.afrikagrupperna.se . Där finns även information om de områden som Afrikagrupperna jobbar med i Afrika och i Sverige: globala rättvisefrågor, utbildning, försörjning och lokal utveckling samt folkhälsa. Inte minst studerande på olika nivåer har alltid vänt sig till Afrikagrupperna för information och här hittar de användbar information om både länder och ämnen samt gratismaterial att ladda ner.

Kerstin Bjurman